

56. Hz. Ali (r.a.)

Hz. Ali, Peygamber Efendimizin amcası Ebû Tâlib'in oğluydu. Ebû Tâlib, maddi durumu iyi olmamasına rağmen, uzun yıllar Peygamber Efendimizi kendi yanında büyüttü. Hattâ o sofraya gelmeden ailesinden kimseyi yemeye başlatmazdı. Çok tecrübelerle, Peygamberimizin “bereket sebebi” olduğunu biliyordu.

Resûlullah (a.s.m.), Hz. Hatice'yle evlendikten sonra, “amcasının yükünü hafifletmek ve ona minnet borcunu ödemek” düşüncesiyle Hz. Ali'yi yanına aldı. O sıralar Hz. Ali henüz 4 – 5 yaşlarında bir çocuktur. Bu sebeple, çocukluk yılları Peygamber Efendimizin terbiyesi altında geçti. Kâinatın Efendisi peygamberlikle vazifelendirildiğinde, Hz. Ali 10 yaşında bulunuyordu. Ona ilk iman etme şerefine, kadınlardan Hz. Hatice, erkeklerden ise Hz. Ali ermişti.

Hz. Ali, İslam ile henüz çok küçükken tanıştı. O zamanlar insanlar putlara tapıyor ve hakikati bilmiyorlardı. Çocuk yaşına rağmen büyük bir kararlılıkla iman etti. O, sadece inanmakla kalmadı, aynı zamanda dinini yaşamak ve savunmak için büyük çaba sarf etti. Peygamberimizin evinde büyüdüğü için onun bütün sözlerini, davranışlarını ve güzel ahlakını birebir gördü. Bu, Hazreti Ali'nin karakterinde büyük bir etki bıraktı. O, dürüstlüğü, merhameti, cömertliği ve adaleti küçük yaşlardan itibaren öğrendi. Hazreti Ali'nin bu özellikleri, onu daha çocuk yaşta iken bile çevresindekilerin saygı duyduğu biri hâline getirmişti.

İnsanlar onun cesaretine, zekâsına ve ahlakına hayran kalırdı. Peygamberimiz, ona çok güvenirdi. Zaten Ali'ye “Ebû Turab” yani “toprağın babası” lakabını da Peygamberimiz vermiştir. Ali'nin hayatı boyunca gösterdiği sadakat, dürüstlük ve kararlılık, onun daha çocukken edindiği değerlerin bir sonucudur. Bu nedenle Hazreti Ali'nin çocukluğu, İslam tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Onun bu dönemde kazandığı güzel ahlak ve güçlü iman, hayatı boyunca ona yol gösteren bir ışık olmuştur.

Hicreti sırasında Efendimizi koruması

Mekke devri boyunca Peygamberimizin yanından hiç ayrılmadı. Hicret sırasında da Peygamber Efendimizin yatağına yatmakla mühim bir vazife gördü. Resûlullah (a.s.m.), Hz. Ebû Bekir'le birlikte Mekke'yi terk etmeden önce Hz. Ali'den o gece kendi yatağında yatmasını istemişti. Yanında bulunan müşriklere ait emanetleri de kendisine bıraktı. Emanetleri sahiplerine verdikten sonra Medine'ye hicret etmesini söyledi.

Müşrikler o gece Resûlullah'ın evinin çevresini kuşattılar. Mevzilendikleri yerden, günün ışıyıp Peygamber Efendimizin evinden çıkacağı anı gözetlemeye başladılar. Çünkü o zamanın âdetlerine göre, bir insanı evinin içinde öldürmek büyük bir korkaklık sayılırdı. Resûlullah, yatağına Hz. Ali'yi yatırıp gece yarısı evden çıktı. Yerden bir avuç toprak alıp müşriklerin üzerlerine attı ve Yâsin Sûresi'nin ilk sekiz âyetini okuyarak gözleri önünden çekip gitti. Müşriklerden hiçbirisi kendisini görmemişti.

Müşrikler hâlâ bekliyordu. Bir ara Resûlullah'ın evden çıkmış olabileceğini düşündüler. Hâne-i Saadet'in penceresinden baktılar. Hz. Ali'yi Peygamberimiz sandılar, “İşte Muhammed yatıyor.” diyerek beklemeye devam ettiler. Sabah olunca, daha fazla beklemeye tahammül edemeyip içeri daldılar. Yatakta Hz. Ali'yi görünce şaşkına döndüler. Peygamberimizin nerede olduğunu sordularsa da Hz. Ali cevap vermedi. Müşrikler fazla üstelemediler, zaman kaybetmemek için etrafa adamlar saldı. Oradan ayrılan Hz. Ali, emanetleri sahiplerine teslim etti. Üç gün sonra o da Medine'nin yolunu tuttu. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Medine'ye ulaştı.

Hz. Ali'nin cesareti

Hz. Ali'nin en mümtaz vasfı, cesaret ve şecaciydi. Katıldığı bütün savaşlarda kahramanlık ve cesaretin en güzel örneklerini göstermişti. Efendimiz'in devamlı yanında bulundu ve

bütün cihat hareketlerine katıldı. Uhud'da ve Huneyn'de muhtelif yerlerinden yara aldı. Bedir'de sancaktardı. Aynı zamanda keşif kolunun başındaydı, hâkim noktaları tespit ederek Nebiyy-i Ekrem Efendimiz'e bildirdi. Bu mevkileri işgal ederek Bedir'de mühim bir savaş hareketini başarıya ulaştırdı. Bedir Gazası'nın başlamasından önce, Kureyşliler ile teke tek dövüşen üç kişiden biriydi. Bu dövüşte, hasmı Velid bin Muğire'yi kılıcı ile öldürdüğü gibi zor durumda kalan Hz. Ubeyde'nin yardımına koştu ve onun hasmını da öldürdü. 25 yaşlarında bir delikanlı olarak büyük kahramanlıklar gösterdi.

Hayber'in fethi güçlükle gerçekleşmişti. Çünkü Hayber, volkanik bir arazi üzerinde sağlam kalelerden meydana gelmiş bir yerleşim yeri idi. Medine'den sürgün edilen Yahudilerin çoğu burada oturuyordu. Muhasara devam ederken, bir gün Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu: "Yarın sancağı öyle birisine vereceğim ki, Allah ve Resûlü onu sever, o da Allah ve Resûlü'nü sever. Allah, onun eliyle fethi gerçekleştirecektir." Bu söz üzerine mücahitleri bir merak sardı. Kimdi bu büyük şerefe nail olacak insan? Sahabelerden birçoğu bu şerefe kendilerinin erişmesini arzuluyordu. Bunlardan biri de Hz. Ömer'di. Bu hadise için, "Kumandanlığı o günkü kadar hiçbir zaman arzu etmedim. Sancak için çağırılırimi ümidiyle bekledim." demiştir. Herkes dört gözle sabahı bekliyordu. Nihayet beklenen an geldi. Peygamberimiz: "Sancağı getirin." buyurdu. Sancağı getirdiler. Resûlullah (a.s.m.): "Ali nerededir?" buyurdu. Hz. Ali geldi, fakat gözlerinden rahatsızdı. Resûlullah mübarek eliyle gözlerini meshetti: "Allah'ım! Sıcakın ve soğukun sıkıntısını Ali'den gider." diye dua etti. Sonra da: "Allah sana fethi nasip edinceye kadar yürü!" buyurdu. Gözlerinin ağrısı geçen Hz. Ali hedefe doğru ilerledi.

Hz. Ali, Tebük Savaşı hariç, Peygamberimizle birlikte bütün savaşlara katıldı. Bu savaşa katılmamasının sebebi de Resûlullah'ın Medine'de, yerine onu vekil bırakmasıydı. Hz. Ali, her hususta Peygamberimizden en çok istifade eden sahabilerdendi. Peygamber Efendimiz onun ilminin büyüklüğünü ifade için: "Ben ilmin

şehriyim, Ali de kapısıdır. İlim öğrenmek isteyen, onun kapısından gelsin." buyurmuştur.

Bilgeliği, İlim Sevgisi ve Öğretmenliği

Hazreti Ali, yalnızca cesur bir savaşçı değil, aynı zamanda çok bilgili ve hikmet sahibi bir insandı. O, küçük yaşlardan itibaren Peygamber Efendimizin yanında büyüdüğü için çok şey öğrendi. Peygamberimiz ona çok güvenir ve önemli konularda onun fikrini alırdı. Bu yüzden onun hakkında şöyle bir hadis söylenmiştir: "Ben ilmin şehriyim, Ali ise kapısıdır." Bu söz, onun ne kadar bilgili olduğunu gösterir.

Hazreti Ali, hem dinî konularda hem de günlük meselelerde çok iyi düşünür, adaletli kararlar verirdi. İnsanlar ona zor sorular sormaktan çekinmezlerdi çünkü onun doğru ve hikmetli cevaplar vereceğini bilirlerdi. Birçok kişi onun konuşmalarını dikkatle dinler, söylediklerinden ders çıkarırdı. O, çocuklara da şöyle nasihat ederdi: "İlim öğrenmek sabırla olur. Kimin ilmi artarsa, değeri de artar." Bu söz bize gösteriyor ki, bilgili olmak çok kıymetlidir ve sabırlı olan herkes bir gün başarılı olabilir.

Hazreti Ali, sadece konuşarak değil, yaşayarak da öğretirdi. Herkese karşı nazik, alçakgönüllü ve adaletliydi. Kimseye haksızlık yapmazdı. O, doğruyu savunmak için korkmadan konuşurdu. Onun hayatı bize kitap okumanın, düşünmenin, öğrenmenin ve öğrendiklerimizi güzel şekilde kullanmanın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor.

Yemen'e kadı olarak gönderilişi

Hazreti Ali, Ashâb-ı kiramın en büyük fıkıh âlimlerinden idi. Halledilemeyen konular ona havale edilirdi. Peygamber Efendimiz onu Yemen'e kadı olarak gönderdi. "Yâ Resûlallah! Ben âlim değilim, kadılık ahkâmını bilmem." dedi. Mübarek elini göğsüne koyup: "Yâ Rabbi! Kalbine hidayet, diline doğruluk ver." diye dua buyurdu. Hazreti Ali buyuruyor ki: Bundan sonra ben asla iki kimse arasında hüküm vermekten şüpheye düşmedim.

Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm): “Yâ Ali! Benim deveme binip Yemen’e git. Falan dağdaki tepeye geldiğin zaman üzerine çık. Halkın seni karşıladıklarını göreceksin. O zaman ‘Ey taşlar, ey ağaçlar! Allah’ın Resûlü size selâm ediyor.’ diye söyle.” buyurdu. Hazreti Ali oraya gidip selâmı tebliğ edince, yeryüzünde bir gürültü, uğultu koptu. Taşlar ve ağaçlar Resûl-i Ekrem’in selâmına: “Salât ve selâm Allah’ın Resûlü’nün üzerine olsun.” diye cevap verdiler. O tepede bulunanlar bu hâli görünce, hepsi birden îmân ettiler.

Peygamber Efendimiz (aleyhisselâm) vefat edince, onu yıkayıp kefenledi. Bu son mübarek vazife, ona nasip oldu. Definden sonra, halife seçilen Ebû Bekir’e (radıyallahu anh) biat edip, ona devlet işlerinde yardımcı oldu ve kadılık (hâkimlik) görevlerinde bulundu.

Adalet Anlayışı ve Halifelik Dönemi

Hazreti Ali’nin en önemli özelliklerinden biri de güzel ahlakı ve adaletli oluşuydu. O, hem ailesine, hem komşularına hem de hiç tanımadığı insanlara karşı çok iyi davranırdı. Herkes onun dürüstlüğüne güvenir, onunla konuşurken rahat ederdi.

Bir gün birisi Hazreti Ali’ye gelip onun zırhını çaldığını iddia etti. Zırh, başka bir adamın elindeydi. Hazreti Ali, bu adamla mahkemeye gitti. O zamanlar halife, yani Müslümanların başkanı olmasına rağmen, hâkim karşısında diğer insanlarla eşit şekilde durdu. Delil sunamayınca hâkim, zırhı öteki kişiye verdi. Hazreti Ali buna kızmadı. Çünkü o adaleti seviyordu. Olayı gören kişi, Hazreti Ali’nin bu dürüstlüğüne hayran kaldı ve sonrasında Müslüman oldu.

Hazreti Ali, hiçbir zaman kimseye kötü söz söylemezdi. Kalp kırmaktan çok korkardı. Fakirleri korur, yetimlere yardım eder, kimseyi küçük görmezdi. Her zaman doğruyu söylemeye dikkat ederdi. O, başkalarına zarar vermekten uzak durur, kimseyi kıskanmazdı. Dürüstlüğü, sabrı, alçakgönüllülüğü ve merhameti, hepimize yol göstermeye devam ediyor.

Hz. Fatima ile evliliği

Hz. Ali’nin bu faziletlerinin yanı sıra, Peygamber Efendimizin en küçük ve en sevgili kızı Hz. Fâtıma’yla evlenmesi de onun için pek büyük bir şereftir. Peygamber Efendimizin Medine’yi teşriflerinden beş ay sonra Hz. Fâtıma, Hz. Ali’yle nikâhlanmış, Hicret’in 2. yılında Bedir Savaşı’ndan sonra da evlenmişlerdir.

Düğün için Resûlullah (a.s.m.), Hz. Bilâl-i Habeşî’ye: “Dört-beş avuç un ekmek yapılınsın ve bir deve yavrusu kesilsin!” diye emretmiş. Bilâl-i Habeşî Hazretleri der ki: “Ben yemeği getirdim, mübarek elini üstüne vurdu. Sonra sahibiler tâife tâife gelip yediler, gittiler. O yemekten geri kalan miktar için de dua etti. Bütün hanımlarına birer kâse gönderildi. Ayrıca emretti ki: ‘Hem yesinler hem de yanlarına gelenlere yedirsinler.’”

Evet, böyle mübarek bir evlilikte, elbette böyle bir bereket lâzımdır ve vukuu katîdir.

Hz. Ali bir Hristiyan misafir oldu

Hz. Ali bir Hristiyan misafir oldu. Adam üzüm getirdi. Hz. Ali üzümü yedi. Sonra üzümünden yapılmış şarap getirdi. Hz. Ali buyurdu ki: “Haramdır.” Hristiyan dedi ki: “Siz Müslümanlara şaşarım. Üzüm helal, içki haram. Hâlbuki bu, bundan yapılıyor.”

Hz. Ali buyurdu ki: “Eşin var mı?”

“Var.”

“Kızın var mı?”

“O da var.”

“İkisi de gelsin buraya.” Eşi ve kızı gelince Hz. Ali buyurdu ki: “Bu kız bu annedir, ama görüyorsun ki Allah annesini sana helal, kızını ise haram kılmıştır.”

Hristiyan dedi ki: “Şehadet ederim ki Allah biridir ve Muhammed O’nun kulu ve Resûlü’dür. Sen de O’nun halifesisin.” Elinden öpüp Müslümanlığını ilan etti.

Sabır, Tevekkül ve Zorluklarla Mücadele

Hazreti Ali, Peygamber Efendimizin vefatından

sonra Müslümanlara liderlik eden dördüncü halife oldu. Bu, çok büyük bir sorumluluktan çünkü insanlar ona güveniyordu. Fakat o dönemde Müslümanlar arasında bazı anlaşmazlıklar başlamıştı. Hazreti Ali, bu sorunları çözmek için elinden geleni yaptı.

Halife olduğunda halkın içinde yaşadı. Saraylarda değil, sade bir hayat sürdü. Kendi ev işlerini bile kendisi yapardı. Bu da onun ne kadar mütevazı ve çalışkan biri olduğunu gösterir. Hazreti Ali, yöneticilik yaparken her zaman adaletli olmaya çalıştı. Zengini de fakiri de eşit gördü. Herkesin hakkını korumaya büyük özen gösterdi.

Ancak onun döneminde bazı savaşlar oldu. Bu savaşlar Müslümanlar arasında gerçekleşti ve Hazreti Ali bunların sona ermesi için çok uğraştı. Çünkü o, barışı ve kardeşliği seviyordu. İnsanlar arasındaki anlaşmazlıkların kavga yerine konuşarak çözülmesini isterdi.

Hazreti Ali, halkına hep iyiliği, doğruluğu ve güzel ahlakı öğütledi. Her konuşmasında insanların kalbine dokunan sözler söyledi. Onun yöneticilik anlayışı çocuklara şunu gösteriyor: Lider olmak demek, insanlara hizmet etmek demektir.

Vefat ve bizlere bıraktığı ahlaki mirası

Hazreti Ali, yaşamı boyunca her zaman haklının yanında oldu. Adaletle, ilimle ve güzel ahlakla örnek bir hayat yaşadı. Fakat bir gün, sabah namazına giderken kötü niyetli bir kişinin saldırısına uğradı. Aldığı yaralar çok ağırdı. Hazreti Ali birkaç gün sonra vefat etti. Onun vefatı, sevenlerini derin bir üzüntüye boğdu.

Hazreti Ali, arkasında çok değerli bir miras bıraktı. Bu miras, para ya da altın değil, bilgelik dolu sözler, adaletli davranışlar ve örnek bir hayat oldu. Onun sözleri bugün hâlâ kitaplarda okunur, derslerde anlatılır. Örneğin şöyle demiştir: “İnsan ya dinde kardeşindir ya da yaratılıştaki eşidir.” Bu söz, insanların arasında ayrım yapılmaması gerektiğini çok güzel anlatır.

Çocuklar için Hazreti Ali’nin hayatı, dürüstlük, sevgi, cesaret, sabır ve adalet gibi değerleri

öğrenmek açısından çok kıymetlidir. O, çocuklara şöyle derdi: “Sana yapılan kötülüğe, sen iyilikle karşılık ver.” Bu anlayış, hem bireysel hayatımızda hem de toplumda barışı sağlar.